

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการสอบซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในด้านนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุน การวินิจฉัยนักเรียน วิธีสอน การวัดและประเมินผล และปัญหาในการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร 64 คน และครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 384 คน ซึ่งได้จากการสุ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จของ Yamane ที่ 95% ตามความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ (อุทุมพร ทองอุไทย จามรمان 2530 : 30) โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน (Stratified Random Sampling) คือสุ่มโรงเรียนตามขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โดยสุ่มแต่ละขนาดร้อยละ 15 จะได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 64 โรงเรียน เลือกผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน สุ่มตัวอย่างครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากครูผู้สอนทุกกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มประสบการณ์ละ 1 คน และในกลุ่มประสบการณ์ทักษะ จะเลือกครูผู้สอนทั้งวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย จะได้ครูทุกกลุ่มประสบการณ์โรงเรียนละ 6 คน และสุ่มครูเพื่อสังเกตวิธีสอนจากโรงเรียน 64

โรง โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 ได้โรงเรียน 10 โรง แล้วสุ่มครูโรงเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสุ่มแบบง่ายโรงเรียนละ 1 คน รวมครูเพื่อทำ
การสังเกตวิธีสอน 10 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ทั้งหมด 448 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ

2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ในด้านนโยบายและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ทางด้านต่างๆ

2.2 แบบสอบถามสำหรับครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ในด้านการวินิจฉัยนักเรียน วิธีสอน การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

2.3 แบบสังเกตวิธีสอน เป็นแบบสังเกตเกี่ยวกับวิธีสอนซ่อมเสริม
ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหาร
และครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 64 โรง และทำการสังเกตการสอนซ่อมเสริม
ของครูทั้ง 10 คน คนละ 1 ครั้ง รวม 10 ครั้ง แล้วนำผลที่ได้จากการสังเกต
มาสรุปว่า วิธีสอนใดที่ครูปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารและ
ครูผู้สอน

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการดำเนินงานการสอน
 ช่อมเสริมวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานการสอนช่อมเสริม
 วิเคราะห์โดยนามาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ
 แต่ละความคิดเห็น โดยแปลความหมายเกณฑ์ดังนี้ (สำหรับ ตยานันท์ 2528 : 39)

4.56-5.00 หมายถึงว่ามีปัญหามากที่สุด

3.56-4.55 หมายถึงว่ามีปัญหามาก

2.56-3.55 หมายถึงว่ามีปัญหาน้อย

1.56-2.55 หมายถึงว่ามีปัญหาน้อยที่สุด

1.00-1.55 หมายถึงไม่มีปัญหาเลย

4.3 วิเคราะห์แบบสังเกตวิธีสอน โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียงประกอบการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหารและครู มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้บริหาร สามารถสรุปผลการวิจัย
 ได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้บริหาร

ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 62.50 มี
 อายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ
 96.87 โดยสำเร็จจากสาขาวิชาบริหารการศึกษาเป็นส่วนมากร้อยละ 21.87

ผู้บริหารส่วนใหญ่มักมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 62.50 และดำรงตำแหน่งผู้บริหารต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 59.37

2. นโยบายการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ผู้บริหารส่วนใหญ่มักกำหนดนโยบายเพื่อจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนจากการพบปัญหาด้วยตัวเอง ร้อยละ 71.88 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ร้อยละ 96.88 และแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดสอนซ่อมเสริมให้ครูทราบโดยการจัดประชุมชี้แจง ร้อยละ 100.00 ในการกำหนดแนวทางการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่มักกำหนดแนวทางโดยตรวจสอบนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อสำรวจจำนวนในเบื้องต้น ร้อยละ 71.88 และมีผู้บริหารที่ไม่ได้กำหนดแนวทางการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนอยู่ ร้อยละ 3.13

ในการกำหนดครูเพื่อทำหน้าที่สอนซ่อมเสริม ผู้บริหารส่วนใหญ่มักให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอน ร้อยละ 75.00 โดยการกำหนดแผนงานให้ครูทำการสอนหลังจากนักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 68.75 และให้ครูทำการสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียน ร้อยละ 87.50 โดยใช้เวลาในการสอนครั้งละ 30 นาที ผู้บริหารส่วนใหญ่มักทำการคัดเลือกนักเรียนเพื่อสอนซ่อมเสริมโดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 81.25 โดยตั้งเป้าหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า หลังจากการสอนซ่อมเสริมแล้ว นักเรียนสามารถสอบผ่านจุดประสงค์นั้น ร้อยละ 59.38 และมีผู้บริหารที่ไม่ได้กำหนดเป้าหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ ร้อยละ 9.38

3. การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม

ผู้บริหารส่วนใหญ่มักให้การสนับสนุนการสอนซ่อมเสริม โดยการบริการและอำนวยความสะดวกต่างๆ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู ร้อยละ 93.75 เท่าทันในการให้ครูศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ผู้บริหารใช้วิธีจัดประชุมชี้แจง ร้อยละ 75.00 และให้ครูศึกษาจากเอกสารหลักสูตร ร้อยละ 62.50 ผู้บริหาร

ร้อยละ 100.00 ให้ความสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยการจัดหาตามที่ครูต้องการ พร้อมกับขอให้ครูผู้สอน เป็นผู้จัดสถานที่สอนซ่อมเสริมเอง

การติดตามผลการสอนซ่อมเสริมของครู ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีพบปะพูดคุยกับครูผู้สอนซ่อมเสริมร้อยละ 78.13 และจัดทำหลักฐานการติดตามผลการสอนซ่อมเสริม โดยดูจากบันทึกการสอนของครูร้อยละ 62.50 และมีผู้บริหารที่ไม่ได้จัดทำหลักฐานการติดตามผลร้อยละ 31.25 ผู้บริหารทำการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมโดยดูจากผลความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนร้อยละ 78.13 ดูจากรายงานที่ครูทำไว้ และดูจากการทำแบบทดสอบ

4. ปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของผู้บริหาร

ปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ตามความเห็นของผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่มองเห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ

ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครู

ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม นักเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง และปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุน ผู้บริหารมีความเห็นว่ามีปัญหาน้อยและน้อยที่สุด

ข้อมูลที่ได้จากครู

ในการเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสังเกต

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพส่วนตัวของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.48 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี ร้อยละ 40.63 เท่ากัน

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 92.71 มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพระหว่าง 11-15 ปี ได้รับมอบหมายให้เป็นครูประจำวิชา ร้อยละ 69.79 มีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 19-21 ชั่วโมง ร้อยละ 52.60 และยังมีงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนนอกเหนือจากงานสอน คืองานที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 67.19

1.2 การวินิจฉัยนักเรียน

ครูส่วนใหญ่ทำการคัดเลือกนักเรียนเพื่อสอนซ่อมเสริม โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสำรวจปัญหาจากครูผู้สอน ซึ่งทำการวินิจฉัยนักเรียนโดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการเรียน และการทำงานของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.98 และพบว่านักเรียนมีความบกพร่องทางสภาพครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่านักเรียนมีความยากจนร้อยละ 98.68 พ่อแม่ของนักเรียนมีปัญหาหย่าร้างกันร้อยละ 96.03 หลังจากทำการวินิจฉัยปัญหาแล้ว ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามวิชาที่นักเรียนมีปัญหา

1.3 วิธีสอนซ่อมเสริม

ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนซ่อมเสริมโดยวิธีจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนมากที่สุดร้อยละ 70.99 โดยมีวัตถุประสงค์ในการสอนซ่อมเสริมว่าจะทำการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน จนกว่านักเรียนจะผ่านจุดประสงค์นั้นถึงร้อยละ 91.15 เวลาที่ครูใช้สอนซ่อมเสริมส่วนใหญ่จะสอนหลังเลิกเรียนโดยใช้เวลาสอนครั้งละ 30 นาที มีจำนวนนักเรียนที่ทำการสอนแต่ละครั้ง 5-10 คน ร้อยละ 63.54

วิธีสอนซ่อมเสริมที่ครูส่วนใหญ่ใช้ คือวิธีสอนเป็นกลุ่มย่อยร้อยละ 78.13 รองลงมาคือวิธีสอนโดยให้กิจกรรมเพิ่มเติม และวิธีสอนโดยให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน วิธีสอนที่ครูใช้น้อยที่สุด คือวิธีสอนที่ใช้แบบเรียนสำเร็จรูปซึ่งครูใช้เพียงร้อยละ 10.94

1.4 การวัดและประเมินผล

ครูส่วนใหญ่วัดผลการสอนซ่อมเสริม โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ร้อยละ 72.92 และให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ร้อยละ 71.88 จาก

การวัดผลทำให้ครูทราบถึงข้อบกพร่องของนักเรียนที่ยังมีอยู่ ครูติดตามผลการสอนซ่อมเสริม โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน และให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ครูทำการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม โดยดูจากการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และดูความก้าวหน้าของนักเรียนหลังเรียนจบ โดยครูส่วนใหญ่จัดทำหลักฐานวัดและประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ด้วยวิธีจัดทำบันทึกผลการเรียนเก็บไว้

1.5 ปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครู

ปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ตามความเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ

ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครู ภาระของครู และความสามารถในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร และปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง ครูมีความเห็นว่ามีปัญหาน้อย

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต

จากการสังเกตวิธีสอนซ่อมเสริมของครู พบว่าวิธีสอนที่ครูใช้ในการสอนซ่อมเสริมมากที่สุดคือ วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อยร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ วิธีสอนโดยการทำให้กิจกรรมเพิ่มเติมร้อยละ 70.00 และวิธีสอนแบบตัวต่อตัวร้อยละ 50.00 จากการสังเกตทำให้ทราบว่าครูผู้สอนใช้วิธีสอนซ่อมเสริมเพียง 3 วิธี วิธีสอนที่ครูผู้สอนไม่ได้ใช้คือวิธีสอนโดยให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีสอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป และวิธีสอนโดยใช้แบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบสภาพการณ์และปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งนำมาอภิปรายได้ดังนี้ คือ

ด้านผู้บริหาร

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาบริหารการศึกษาเป็นส่วนมาก และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี จากการที่ผู้บริหารส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนมาก่อน ย่อมเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนเพราะผู้บริหารย่อมรู้หลักการบริหารงานวิชาการและมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะมีส่วนช่วยให้การจัดการสอนซ่อมเสริมบรรลุผลสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 202) ที่กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมจะประสบผลสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและครูจะต้องร่วมมือกัน

ด้านนโยบายในการดำเนินงานของผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่กำหนดนโยบายเพื่อจัดสอนซ่อมเสริม โดยการพบปัญหาด้วยตัวเอง และมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน โดยการจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดสอนซ่อมเสริมให้ครูทราบ และมอบหมายให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอนซ่อมเสริมจากผลของการวิจัยที่กล่าวมา ทำให้ทราบว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน ทั้งนี้สอดคล้องกับที่ บันลือ พฤกษ์วัน (2519 : 115) และนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (ม.บ.ป. : 1) ที่กำหนดให้โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้า เป็นกรณีพิเศษ ส่วนการที่ผู้บริหารได้ทำการจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดสอนซ่อมเสริมให้ครูทราบนั้น ทำให้ครูรู้สึกว่าคุณเองมีส่วนร่วม

ในการตัดสินใจ มิใช่ถูกบังคับข่มเป็นผลดีต่อการทำงานร่วมกันของครู เพราะครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน (พนัส หันนาคินทร์ 2529 : 146) และการที่ผู้บริหารมอบหมายให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอนซ่อมเสริมนั้นจะเป็นผลดีต่อนักเรียนที่เข้ารับการสอนซ่อมเสริมเพราะครูผู้สอนแต่ละรายย่อมรู้ว่านักเรียนในความรับผิดชอบของตน มีข้อบกพร่องทางด้านใด ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ ตีอาษา (2518 : 82) เตือนใจ เมฆประยูร (2518 : 74) และนิภา เพชรสม (2518 : 85) ที่พบว่า ครูผู้สอน ควรทำหน้าที่รับผิดชอบในการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียน

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารให้การส่งเสริมโดยการบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ครูต้องการ อาจเป็นเพราะว่ากรุงเทพมหานครมีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษา จึงอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับโรงเรียน โดยจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้อำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร และเครื่องโทรสาร แจกให้แก่โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียน เป็นผลทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ครูต้องการ สอดคล้องกับที่ภิญญา สาธร (2526 : 324) และสายใจ ทองเนียม (2527 : 39) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จและดำเนินไปอย่างราบรื่น ตัวจักรที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร หรือครูใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดครู และนักเรียนมากที่สุด และในการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวก และจัดสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งใช้อำนวยต่อการสอนของครู ส่วนการติดตามผลการสอนซ่อมเสริมของครูพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธีพบปะพูดคุยกับครูผู้สอนซ่อมเสริม และจัดทำหลักฐานการติดตามผลการสอนซ่อมเสริม โดยดูจากบันทึกการสอนของครูร้อยละ 62.50 มีผู้บริหารที่ไม่ได้จัดทำหลักฐานการติดตามผลร้อยละ 31.25 แสดงให้เห็นว่ามีผู้บริหารบางส่วนที่ปฏิบัติขั้นตอน

ในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมไม่ครบ เพราะประโยชน์จากการทำหลักฐาน การติดตามผล จะทำให้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน และรู้ว่า ควรจะมีการปรับปรุงตรงจุดใดเพื่อให้การสอนซ่อมเสริมที่ดีที่สุด (พันทิพา อุทัยสุข 2528 : 17) นอกจากนี้ในการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมพบว่า ผู้บริหารทำการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมโดยดูจากผลก้าวหน้าด้านการเรียน จากรายงานของครู และจากการทำแบบทดสอบของนักเรียน

ส่วนปัญหาในการดำเนินงานผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาที่มีอยู่ในระดับมาก คือปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครู และปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม และนักเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง

ด้านครูผู้สอน

จากการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชายมีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี เท่ากัน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ถึงร้อยละ 92.71 มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพระหว่าง 11-15 ปี ซึ่งถือได้ว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทั้งประสบการณ์และความรู้เพียงพอที่จะสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการสอนซ่อมเสริมของครูในด้านการวินิจฉัยนักเรียนพบว่า ครูส่วนใหญ่วินิจฉัยนักเรียนโดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการเรียน และการทำงานของนักเรียน รองลงมาใช้การสนทนาซักถามนักเรียน ซึ่งเป็นวิธีวินิจฉัยอย่างไม่เป็นทางการ (ศรียา-ประกิสร นิยมธรรม 2525 : 39) ได้กล่าวถึง ข้อดี ข้อเสียของการวินิจฉัยอย่างไม่เป็นทางการว่า มีข้อดีตรงที่สะดวกสำหรับครูและยืดหยุ่นได้หลายกรณี ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหลาย ๆ แบบทันสมัย แจ่มชัด ซึ่งเป็นผลดีต่อการพิจารณาเด็กเป็นรายบุคคล อนุกรมวิธาน การวินิจฉัยแบบนี้มีข้อเสียตรงที่ขาดกระบวนการที่น่าเชื่อถือเพราะการแปลความต่าง ๆ มักอาศัยความคิดเห็นและความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ทางที่ดีควรใช้แบบทดสอบมาตรฐานจะช่วยให้รู้สิ่งต้องการอย่างถูกต้องชัดเจน

ส่วนการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ จะช่วยเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายหรือส่วนที่แบบทดสอบบอกไม่ได้สำหรับความบกพร่องของนักเรียนที่ครูพบ คือปัญหาความบกพร่องทางสภาพครอบครัว เนื่องจากครอบครัวยากจน ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่พบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เฉพาะแต่นักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งกรมวิชา กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 98) ได้กล่าวถึงผลกระทบของสภาพความยากจนที่มีต่อการเรียนของนักเรียนว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นเรื่องสำคัญ เป็นพื้นฐานทางด้านอารมณ์และความรู้สึกติดตัวผู้เรียนมาแต่บ้าน สภาพบ้านแตก สภาพบ้านที่ยากจน พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะเอาใจใส่ดูแลลูก ชำร่วยพ่อแม่บางคนยังดูดำไม่ให้อาใจในขณะที่ถูกไปโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนมีพื้นฐานทางอารมณ์ไม่ดี เมื่อมาเรียนทำให้ไม่อยากรับรู้อะไร เมื่อเรียนไม่ค่อยได้ครูก็ดูดำเสียใจ ผลที่สุดทำให้นักเรียนเกลียดการเรียน ไม่อยากเข้าเรียน ไม่อยากพบหน้าครู เด็กที่มีสภาพอารมณ์เช่นนี้ขณะนั่งเรียนจะไม่รับรู้อะไรเลย ดวงตาอาจมองดูครูและกระดานดำ แต่สมองไม่ติดตามหรือรับทราบสิ่งที่ครูสอนและอธิบาย

ส่วนวิธีสอนซ่อมเสริมที่พบจากการวิจัยนี้ ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนโดยการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการเรียนร้อยละ 70.99 แสดงให้เห็นว่าครูเห็นความสำคัญของการเตรียมตัวก่อนทำการสอน โดยเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวิชัย ราชบุรีศิริ (2522 : 103) พันทิพา อุทัยสุข (2528 : 16) และชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 156) ที่กล่าวว่าสื่อการสอนและวัสดุการสอนที่เหมาะสมมีความจำเป็นมากสำหรับการสอนซ่อมเสริม และตรงกับที่บันสี พฤกษ์วัน (ม.ป.บ. : 116) กล่าวถึงการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อสอนซ่อมเสริมว่า ในการสอนซ่อมเสริมควรพยายามหาทางทำให้บทเรียนนั้น ๆ ง่ายขึ้น หรือทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าง่ายเพื่อทำให้ผู้เรียนเห็นทางประสบความสำเร็จ และมีกำลังใจจะทำงาน ครูจะต้องหาทางทำบทเรียนนั้นให้เด็กเห็นในรูปแบบของรูปธรรม อุปกรณ์การสอนจึงจำเป็นอย่างมากในการสอนซ่อมเสริม สำหรับช่วงเวลาในการสอนซ่อมเสริม

พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้เวลาหลังเลิกเรียน โดยสอนครั้งละ 30 นาที และสอนนักเรียนแต่ละครั้ง 5-10 คน วิธีสอนซ่อมเสริมที่ครูใช้มากที่สุด คือการสอนเป็นกลุ่มย่อย รองลงมาคือการสอนโดยการให้กิจกรรมเพิ่มเติม วิธีสอนซ่อมเสริมที่ครูใช้น้อยที่สุดคือ วิธีสอนที่ใช้แบบเรียนสำเร็จรูป และจากการสังเกตวิธีสอนของครู ก็พบว่าวิธีสอนที่ครูใช้สอนส่วนใหญ่ คือ วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อย วิธีสอนที่ครูไม่ได้ปฏิบัติในการสังเกต คือ วิธีสอนโดยให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีสอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูปและวิธีสอน โดยใช้แบบฝึกหัดเรียนด้วยตัวเอง จากการที่พบว่าครูใช้วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อยมากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชาติ เจริญกุล (2527 : 82) ที่กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมจะเกิดผลดี ครูควรแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยจะทำให้สอนซ่อมเสริมนักเรียนได้เต็มที่

สำหรับการวัดและประเมินผลการสอนซ่อมเสริมจากการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ทำการวัดผลการสอนซ่อมเสริม โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด รองลงมาให้นักเรียนทำแบบทดสอบ และในการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ครูส่วนใหญ่ดูจากการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รองลงมาประเมินผลโดยทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียนหลังเรียนจบ หลังจากประเมินผลแล้ว ครูส่วนใหญ่จัดทำหลักฐานการวัดและประเมินผลการสอนซ่อมเสริมเก็บไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูมีความเข้าใจขั้นตอนของการสอนซ่อมเสริม เพราะการที่ครูเก็บหลักฐานไว้จะทำให้ครูท่านอื่นสามารถทราบภูมิหลังของนักเรียน และสะดวกในการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ส่วนปัญหาในการดำเนินงานตามความเห็นของครู พบว่าปัญหาที่มีอยู่ในระดับมากคือปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครู ภาระของครู และความสามารถในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งจากการสอบถามด้านสถานภาพ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ทำการสอนสัปดาห์ละ 19-21 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีภาระงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่สนองตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร จากการที่ครูมีภาระรับผิดชอบมากนี้เอง เป็นเหตุให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการจัดสอนซ่อมเสริมให้มี

ประสิทธิภาพ เพราะการสอนนักเรียนที่เรียนช้า จะต้องใช้เวลาแก่นักเรียนมากกว่านักเรียนปกติ ซึ่งครูไม่มีเวลามากพอที่จะทำเช่นนั้น ดังนั้นผลการสอนซ่อมเสริมของครูจึงไม่ประสบผลเท่าที่ควร ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน พบว่านักเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง ทั้งนี้เพราะนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จะมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกับครูตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ที่จะต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน ดังตัวอย่างเช่น นโยบาย สะอาด เขียวสด อดมลพิษ ครูและนักเรียนจะช่วยกันทำแผ่นป้าย เขียนคำขวัญ และเชิญชวนให้ชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย และสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน เป็นต้น นอกเหนือจากกิจกรรมนอกโรงเรียน กิจกรรมในโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อิงหลักสูตรก็มีหลายอย่าง เป็นต้นว่า การแข่งขันกีฬา การประกวดวาดภาพ การประกวดเรียงความ และคำขวัญในวันสำคัญต่าง ๆ การทำหน้าที่สภานักเรียน ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในโรงเรียนมีทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อดีคือนักเรียนได้ปฏิบัติจริง และเป็นการขยายความรู้ในหลักสูตรให้กว้างขึ้น ส่วนข้อเสียคือ จะต้องใช้เวลามากในการทำกิจกรรม ทำให้เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมไปเบียดบังเวลาเรียน และนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนในห้องลดน้อยลงไป ซึ่งเป็นผลเสียต่อการเรียนของนักเรียนอย่างมาก

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา อาจกล่าวถึงสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

การจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นนโยบายของผู้บริหาร และการเสนอขอของครูผู้สอน เพื่อจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน ทำการวินิจฉัยนักเรียน โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารมอบหมายให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอน และคอยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครูผู้สอน เช่น การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ครูต้องการ ผู้บริหารทำการติดตามผลของครู โดยวิธีพบปะพูดคุยกับครูผู้สอน ในการสอนซ่อมเสริมครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อย และวิธีสอนโดยการให้กิจกรรมเพิ่มเติม และทำการวัดผลการสอนซ่อมเสริม โดยให้นักเรียน

ทำแบบฝึกหัดและทำแบบทดสอบ ครูทำการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมจากการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมทั้งผู้บริหารและครูพบตรงกันว่า ปัญหาที่มีอยู่ในระดับมากคือปัญหาเกี่ยวกับครู ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครู ภาระของครู และความสามารถในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน และปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนได้แก่นักเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านวิธีสอนของครูผู้สอน จากผลการวิจัยที่ได้จากการสังเกต วิธีสอนของครูในการสอนซ่อมเสริม ซึ่งเสนอแนะไว้มี 6 วิธี พบว่าครูผู้สอนใช้ 3 วิธี คือ วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อย วิธีสอนโดยการให้กิจกรรมเพิ่มเติมและวิธีสอนแบบตัวต่อตัว ส่วนอีก 3 วิธีที่ครูผู้สอนไม่ได้ใช้คือ ให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีสอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป และวิธีสอนโดยให้แบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง และจากการที่พบว่าครูผู้สอนส่วนมากใช้วิธีสอนซ่อมเสริมเพียง 3 วิธี ดังกล่าวอาจเป็นเพราะเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก และประกอบกับครูขาดความรู้ในวิธีสอนซ่อมเสริมแบบต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจจัดทำได้โดยการจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ความรู้แก่ครูผู้สอน และส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

2. ปัญหาการสอนซ่อมเสริมของครูผู้สอนในโรงเรียน ทั้งครูและผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาที่มีอยู่ในระดับมากคือจำนวนชั่วโมงสอนของครูและภาระของครู ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 19-21 ชั่วโมง รวมทั้งได้รับมอบหมายงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน เช่น งานโภชนาการ งานธุรการ งานวิชาการ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ของโรงเรียน

เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารควรเสนอปัญหาตั้งกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้จัดทำ เอกสารเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม โดยจัดทำเป็นแบบฝึกหัดและแบบเรียนสำเร็จ รูป รวมทั้งจัดหาสื่อการเรียนการสอนในการสอนซ่อมเสริมแจกจ่ายให้แก่โรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารควรจัดสรรเวลาในการสอนของครู ให้มีอัตราเฉลี่ยเท่า ๆ กัน พิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษต่อครูผู้สอนที่ทำการสอนซ่อมเสริมอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย